

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

✓ การศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญองกวมทั้งทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาการศึกษาของแต่ละคนนั้นจะต้องดำเนินตลอดไปชั่วชีวิต จะถือว่าสิ้นสุดเพียงแค่ว่าสำเร็จออกไปจากโรงเรียนแล้วหาได้ไม่ เพราะตลอดชีวิตของแต่ละบุคคลในสังคมนั้นจำเป็นจะต้องได้รับการศึกษาไม่โดยวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อให้สามารถปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการให้การศึกษาแก่ประชาชนจึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งรัฐบาลจะต้องเร่งดำเนินการให้การศึกษาทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

แต่การให้การศึกษาในระบบโรงเรียนนั้นสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากและไม่อาจขยายออกไปได้ทันกับการให้การศึกษาแก่ประชาชนที่มีอัตราเพิ่มขึ้น การที่ต้องลงทุนสูงในขณะที่ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัดนับเป็นภาระหนักและยุ่งยากแก่ประเทศในการขยายและเพิ่มโรงเรียนให้มากพอแผ่กว้างขวางในการจัดการศึกษาแก่ประชาชนจึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายถูกลงและได้ผลรวดเร็วขึ้น¹ ดังนั้นนักการศึกษาในปัจจุบันจึงคิดหาช่องทางที่จะแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องนี้ โดยให้ความสนใจต่อการศึกษานอกโรงเรียน

¹ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, แนวความคิดพื้นฐานการศึกษานอกระบบ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ , 2521) , หน้า 6 - 7.

การศึกษาออกโรงเรียนหมายถึงขบวนการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการคิด ในการวินิจฉัย ตัดสินปัญหาและดำเนินการเป็นประโยชน์แก่ชีวิต ประชาชนและกลุ่มบุคคลซึ่งไม่อยู่ในระบบโรงเรียน ปกติ โดยสนับสนุนให้ประชาชนมีโอกาสแสวงหาแหล่งความรู้ ช่วยให้มีเหตุผลในการแก้ปัญหา เพื่อ ความก้าวหน้าในงานอาชีพ และเพื่อพัฒนาการทางสังคมตามความต้องการและความจำเป็นของ ประเทศด้วย¹

เจมส์ อาร์ เชฟฟิลด์ และวิกเตอร์ พี. ดีโจมา (James R. Sheffield and Victor P. Diejomaroh) กล่าวว่า การศึกษาออกโรงเรียนเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง ครอบคลุมการฝึกอบรมและการสอนนอกระบบชั้นเรียนในโรงเรียนเกือบทั้งหมด เริ่มตั้งแต่การเรียนรู้อะไร ของบุคคลแต่ละบุคคล การศึกษาออกโรงเรียนเป็นการบริการสนองความต้องการหลายอย่างเช่น

1. เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน
2. เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้วมีโอกาสหาความรู้และได้รับการฝึกฝน

เพิ่มเติมโดยเฉพาะสำหรับการที่จะไปประกอบอาชีพ

3. สำหรับช่วยผู้ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน²

โกวิท วรพิพัฒน์ กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนยังไม่มีแบบแผนที่แน่นอนอาจจัดเป็น ชั้นเรียนหรือไม่ก็ได้ หลักสูตรและเวลาเรียนก็เป็นไปตามความสามารถ ความต้องการและโอกาสของ ผู้เรียน สำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบไม่เป็นชั้นเรียนนั้น ประชาชนอาจศึกษาหาความรู้ได้จาก การฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์และฟังปาฐกถา เป็นต้น³

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์ , ลักษณะและความต้องการของประชาชน ภาคเหนือเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประเสริฐศิริ , 2520) , หน้า 289-290.

²James R. Sheffield and Victor P. Diejomaroh, Non-formal Education in African Development, (New York : African American Institute, 1972), P.11.

³โกวิท วรพิพัฒน์ , "การศึกษานอกระบบหลังขั้นประถมศึกษา" , การศึกษานอกระบบ 8 (พฤศจิกายน ถึง ธันวาคม 2514) : 49.

ความจำเป็นในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนอีกประการหนึ่งคือ ประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียนในชนบท ซึ่งเป็นผู้ที่ต้องการได้รับการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเขาเหล่านั้นให้ดีขึ้น แต่คนเหล่านั้นส่วนใหญ่กลับเป็นผู้ที่ถูกทอดทิ้งมาช้านานกลายเป็นผู้ที่ถูกลืมและถูกละเลย แผนการศึกษาของชาติ เน้นหนักเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนมากกว่าอย่างอื่น ผลที่เกิดขึ้นก็คือก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางการศึกษาในระหว่างส่วนที่เป็นชนบท และส่วนที่เป็นเมือง ลักษณะเช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาต่อการพัฒนาประเทศอย่างแน่นอน ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้การศึกษามีควมมุ่งแต่เพียงการขยายโอกาสทางการศึกษาให้มากขึ้นเท่านั้น แต่จะต้องหาวิธีการสร้างบริการทางการศึกษานานาชาติใหม่เล ไปถึงท้องถิ่นชนบทเหล่านั้นด้วย

ในช่วงระยะเวลาไม่กี่ปีมานี้เอง ได้มีความพยายามที่จะค้นหาวิธีการทางการศึกษาในหลาย ๆ ลักษณะที่สามารถทำได้ในท้องถิ่นชนบท เช่น การฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมงานอาชีพในรูปแบบศูนย์สนใจ การฝึกอบรมผู้นำส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน การสอนหนังสือผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ การจัดชั้นเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ ตลอดจนการทดลองจัดบริการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ การจัดที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน โดยใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่ง

ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านจึงเป็นโครงการหนึ่งที่จัดดำเนินการเพื่อใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาการศึกษาของประชาชน ในชนบทและเป็นการป้องกันไม่ใหญ่ที่สำเร็จ การศึกษาล้มหนังสือ โครงการจัดตั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านนี้มีความสำคัญยิ่ง เพราะลงทุนน้อยที่สุด ทำให้ประชาชนในชนบททราบความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของบ้านเมืองตลอดเวลา สามารถสร้างให้คนคิดเป็น มีเหตุผล เป็นโครงการแรกที่เข้าถึงประชาชนโดยประชาชน และประชาชนเข้าถึงรัฐและรัฐเข้าถึงประชาชนดีที่สุด โดยมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านเป็นสื่อกลาง¹

¹ ยุทธ เกษคำรบ , คู่มือปฏิบัติงานการจัดตั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน เขตศึกษา 8 , เอกสารเสนอแนวความคิดในการจัดตั้งและดำเนินงานจัดตั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน (สำนักศึกษาธิการเขต 8 จังหวัดเชียงใหม่ 22 กรกฎาคม 2518) , หน้า 8.

โครงการจัดตั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านนี้ เริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2514 ในรูปของการจัด การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อช่วยให้ประชาชนแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความพยายามที่จะปรับปรุง ชีวิตให้ดีขึ้น เหตุที่ดำเนินการก็เนื่องจากการไต่รชนักถึงจำนวนประชากรกว่าร้อยละ 80 ที่อยู่ใน ชนบทว่าเป็นประชากรที่อยู่นอกระบบโรงเรียนปกติปัญหาที่เป็นอยู่ไม่เพียงแต่ระดับการครองชีพเท่านั้น แต่ ความเจ็บไข้ไปป่วย และขาดโอกาสในการศึกษาก็ยังเป็นช่องว่างที่มีให้เห็นอยู่อย่างชัดเจน

ความขาดแคลนโรงเรียนสำหรับคนในชนบทยังเป็นสภาพที่ต้องได้รับการแก้ไข เพราะแม้ หนังสือนักที่ชาวบ้านก็เกือบหาไม่ได้ในท้องถิ่นห่างไกลเหล่านั้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาทางแก้ไข สถานการณ์ดังกล่าว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

เนื่องจากโครงการจัดตั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านเป็นโครงการส่งเสริมการอ่านที่ดี เป็นการป้องกันกรณีหนังสือ เป็นการให้การศึกษแก่ประชาชนที่หันเหจากการรณ โดยการลงทุนน้อย ที่สุด แต่ได้ประโยชน์มากที่สุด ประชาชนได้รับความรู้เป็นปัจจุบัน รู้ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ อันปรากฏ ในหน้าหนังสือพิมพ์ ทำให้ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ทั้งในคานเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเป็นการ เสริมสร้างคนใหม่ประสิทธิภาพ

ดังนั้น ^{ผู้วิจัย}จึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าผู้อ่านในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ให้ความสนใจในเนื้อหาต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์มากน้อยเพียงใด และสนใจข่าวใดมากที่สุด รวมทั้ง ลักษณะการอ่านโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งเป็นส่วนประกอบของความสนใจของผู้อ่านต่อเรื่องราวต่าง ๆ ใน หนังสือพิมพ์รายวัน

ดังนั้น ^{ผู้วิจัย}จึงเลือกทำการวิจัยเรื่อง "ความสนใจเนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวันของผู้อ่าน ในหมู่บ้าน จังหวัดพะเยา"

1. เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ , ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน : แหล่งทอหลอมสำนึก ทางการเมืองของชนบทไทย , " รายงานประกอบคำบรรยายในการสัมมนาบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ภูมิภาค ครั้งที่ 1 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ 21-23 ตุลาคม 2517 (พิมพ์โรเนียว) .

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความสนใจของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านต่อนือหาต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์รายวันประจำหมู่บ้าน
2. เพื่อสำรวจความีคอลัมน์ใบบางที่ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านอ่านเป็นประจำ
3. เพื่อศึกษาลักษณะการอ่านโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งเป็นส่วนประกอบของความสนใจของผู้อ่านต่อเรื่องราวต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์รายวัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. สํารวจหนังสือพิมพ์ที่ผู้อ่านในหมู่บ้าน จังหวัดพะเยาสนใจและเลือกซื้อในแต่ละวัน
แล้วนำหนังสือพิมพ์ที่ผู้อ่านเลือกซื้อนั้นมาวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์แล้วแบ่งหัวข้อเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ออกเป็น

1.1 ประเภทข่าว ได้แก่ ข่าวในพระราชสำนัก ข่าวการเมืองในประเทศ ข่าวเกี่ยวกับการเกษตรภายในประเทศ ข่าวเกี่ยวกับการเกษตรต่างประเทศ ข่าวเศรษฐกิจต่างประเทศ ข่าวการศึกษา ข่าวบริการสาธารณสุข ข่าวอาชญากรรม ฯลฯ

1.2 ประเภทบทความ ได้แก่ บทบรรณาธิการ บทความต่าง ๆ

1.3 ประเภทสารคดีต่าง ๆ ได้แก่ คอลัมน์เกี่ยวกับสารคดีต่าง ๆ

1.4 ประเภทบันเทิง ได้แก่ ข่าขััน ข่าขัันบันเทิงและมหรสพ นวนิยาย นิทาน

1.5 ประเภทความรู้ทั่วไป ได้แก่ ตอบปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับการตกแตงบ้าน การจัดบ้าน คอลัมน์เกี่ยวกับต้นไม้ ดอกไม้ ฯลฯ

1.6 ประเภทภาพ ได้แก่ ภาพประกอบข่าว ภาพประกอบเนื้อหา การ์ตูน

2. การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้เลือกวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวันที่ผู้อ่านเลือกซื้อเป็นหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เคลินิวส์ หนังสือพิมพ์บ้านเมือง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ที่พิมพ์ระหว่างวันที่ 1-30 พฤศจิกายน 2521 เป็นระยะเวลา 1 เดือน

3. ประชากรที่ใช้ในการสำรวจนี้แยกออกเป็น

3.1 คณะกรรมการที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 100 หมู่บ้าน โดยเลือกสุ่มคณะกรรมการหมู่บ้านละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 500 คน

3.2 ชาวบ้าน หมายถึง ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน และไม่ได้เป็นกรรมการที่อ่านหนังสือพิมพ์จากที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 100 หมู่บ้าน โดยเลือกสุ่มจากชาวบ้าน หมู่บ้านละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 500 คน

4. การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีสังเกตแบบสอบถามและสัมภาษณ์

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ประชากรที่ใช้เป็นประชากรนี้เลือกเฉพาะผู้ที่อยู่ในจังหวัดพะเยาเท่านั้น โดยเลือกสุ่มตัวอย่างจากหมู่บ้านต่าง ๆ รวม 100 หมู่บ้าน ใน 7 อำเภอของจังหวัดพะเยา

2. ประชากรที่ใช้ในการสุ่มตัวอย่างนี้เป็นผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน โดยไม่จำกัดเพศ วัย อาชีพ และการศึกษา

3. ข้อมูลที่ได้จากลักษณะการใช้เครื่องมือและการสัมภาษณ์ถือว่าไม่แตกต่างกัน

* 4. ภาพวาด ภาพถ่าย แผนที่ การตูนและสิ่งที่มีได้ปรากฏเป็นตัวหนังสือที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ถือว่าเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่ง เช่นเดียวกับตัวอักษร

คำจำกัดความ

1. "หนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน" หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จากหน่วยราชการ เช่น หนังสือพิมพ์ฝ่ายนึ่ง, ชาวบ้าน, สารผู้ใหญ่ เอกสารเผยแพร่ความรู้จากกรมกองและหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนหนังสือพิมพ์รายวันที่ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านเลือกซื้อ
2. "หนังสือพิมพ์รายวัน" ในที่นี้หมายถึง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ และหนังสือพิมพ์บ้านเมือง ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านลงมติเลือกซื้อ
3. "ความสนใจ" ในที่นี้หมายถึง ความรู้สึก ความสนใจของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดพะเยา ซึ่งรวมทั้งคณะกรรมการและชาวบ้านต่อเนื่องต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์รายวัน
4. เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ ในที่นี้หมายถึง ข้อความ ภาพวาด ภาพถ่าย แผนที่แผนผัง และสิ่งที่ไม่ปรากฏเป็นตัวหนังสือที่ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้อ่านในหน้าหนังสือพิมพ์
5. ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน หมายถึง สถานที่ที่ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านรวมมือกันสร้างขึ้นให้เป็นที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน
6. คณะกรรมการ หมายถึง ประชาชนที่มีหน้าที่เป็นกรรมการที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดพะเยา
7. ชาวบ้าน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดพะเยา และไม่เป็นกรรมการที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน
8. ผู้อ่าน หมายถึง คณะกรรมการ และชาวบ้านที่อ่านหนังสือพิมพ์ในที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

1. ทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการอ่านหนังสือพิมพ์ของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ เพื่อจะใช้หนังสือพิมพ์เป็น

แหล่งความรู้ในการศึกษานอกโรงเรียน

2. ผลการวิจัยครั้งนี้อาจจะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน นำไปปรับปรุงหนังสือพิมพ์ทางราชการให้ดีขึ้น
3. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางแก่ผู้ดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์ในการจัดเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมและตรงกับความสนใจของผู้อ่าน
4. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์
5. ได้ทราบถึงประโยชน์ในด้านการศึกษานอกโรงเรียนที่ประชาชนได้รับจากการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

ในบางอำเภอ ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปทำการวิจัยได้เองเนื่องจากมีบางหมู่บ้านที่อยู่ในเขตของคู่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งอาจจะไม่ปลอดภัยในการเข้าไปทำการวิจัย ดังนั้นแบบสอบถามที่ส่งไปทำการวิจัยอาจจะได้ข้อมูลที่ทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนไปบ้าง